

*Джурило Аліна Петрівна,
канд. пед. наук, ст. дослідник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

ВИКЛИКИ Й ІНТЕГРАЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

За даними ООН населення планети Земля досягло 8 млрд людей. Проте, наразі багато країн світу (країни-члени ЄС, США, Канада та інші високорозвинені держави) стикаються з різким падінням темпів зростання населення. Ми стаємо свідками найбільш фундаментальних змін, що відбуваються у сучасній історії людства. Зрушення в бік повсюдного і постійного низького рівня народжуваності, старіння населення і, врешті-решт, депопуляції. Перед урядами держав постає ще одна проблема: на ряду зі зміна клімату, продовольчої безпекою, руйнуванням довкілля – старіння населення та зменшення рівня народжуваності стає ледве не найголовнішим викликом.

За прогнозами ООН до 2030 р. населення планети може досягти 8,5 млрд, до 2050 р. – 9,7 млрд. Проте досягнувши свого піку у близько 10,4 млрд до 2080-х рр.. кількість населення залишаться на цьому рівні до 2100 року. Однак зростання не відбуватиметься рівномірно по всій планеті. Більше половини прогнозованого приросту популяції до 2050 р. буде зосереджено лише у восьми країнах: Демократичній Республіці Конго, Єгипті, Ефіопії, Індії, Нігерії, Пакистані, Філіппінах і Танзанії.

Демографічні зміни є серйозними проблемами для країн. Тож ООН вже давно закликає країни зі старіючим населенням адаптувати свої державні програми для вирішення цієї проблеми, включаючи підвищення стійкості систем соціального забезпечення та пенсійного, створення загального медичного обслуговування та створення систем довгострокового догляду, а також забезпечення сталого розвитку та освіти упродовж життя.

Зниження рівня народжуваності можна пояснити різними факторами, зокрема розширенням доступу до протизаплідних засобів, вищим рівнем освіти, розвитком освіти дівчаток та жінок, прогресом у захисті прав жінок та дітей,

популярності ідей добровільної бездітності (*childfree, DINK (double income, no kids)*)).

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну критично загострило один з найбільш драматичних викликів української державності – падіння народжуваності та тривалості життя. 1991 р. Україна увійшла у незалежність з чисельністю населення в 51,7 млн осіб. Проте, за найбільш оптимістичними підрахунками, вже до 2030 р., в Україні мешкатиме до 35 млн., за песимістичними – 28–29 млн. У листопаді 2021 р. у звіті ООН щодо демографічної ситуації було зауважено, що населення України скорочується одними з найшвидших темпів у світі. Припускалося, що до 2050 р. кількість українців може зменшитись до 35 мільйонів. За розрахунками науковці Національної академії наук через 70 років (до кінця XXI ст.) населення України скоротиться до 22 мільйонів. Основні чинники, які впливають на скорочення населення – це низький коефіцієнт народжуваності, високий рівень смертності, невпинне зростання рівня зовнішньої міграції, низька якість медичних послуг та інші.

В останні роки приріст населення у високорозвинених країнах відбувався лише за рахунок зовнішньої міграції населення. Так, за даними Світового банку чиста міграція у 2022 р. в Польщі склала 3,366,387 осіб, у Сполученому Королівстві Великої Британії та Ірландії – 165,790, в Німеччині – 154,592, у Франції – 66,601, в Італії – 58,496. Натомість чиста міграція в Україні склала мінус 6,673,580.

Рис. 1 The World Bank Data. Чиста міграція в Польщі, Сполученому Королівстві, Франції, Німеччині, Італії та Україні в 2022 році.

Річний темп приросту населення України в 2022 р. склав мінус 14.3

Рис. 2 The World Bank Data. Річний темп приросту населення в Польщі, Сполученому Королівстві, Франції, Німеччині, Італії та Україні в 2022 році.

Марно сподіватися, що після завершення війни громадяни України, які покинули батьківщину, повернуться назад. Окрім того, країни, які прихистили українських біженців, не зацікавлені в їх поверненні додому, адже це спричинить скорочення рівня населення всередині країни, а, отже, і спад економіки. Тож уряду України вже зараз варто задуматися про розробку механізмів приваблення мігрантів для збільшення населення та повоєнної розбудови України. А перед вітчизняною освітою постане проблема успішної інтеграції дітей-мігрантів, дітей з родин мігрантів або таких, що мають мігрантське походження у вітчизняну систему освіти. А багаторічний досвід реалізації політики інтеграції таких школярів в системи освіти країн-членів ЄС можуть допомогти українським науковцям, освітянам та політикам заздалегідь напрацювати необхідні механізми.

Ключові слова: рівень народжуваності, депопуляція, скорочення населення, інтеграція, освіта.

*Кеснер Юлія Петрівна,
Комунальний заклад «Житомирський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»
Житомирської обласної ради,
аспірант ЖДУ імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ: ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Організація освітнього процесу є складним предметом досліджень у міжгалузевому контексті, особливо в умовах війни, що спричинило певні труднощі в управлінні закладами позашкільної освіти. Зміни, які на початку вторгнення були спрямовані на забезпечення безпеки та нормального